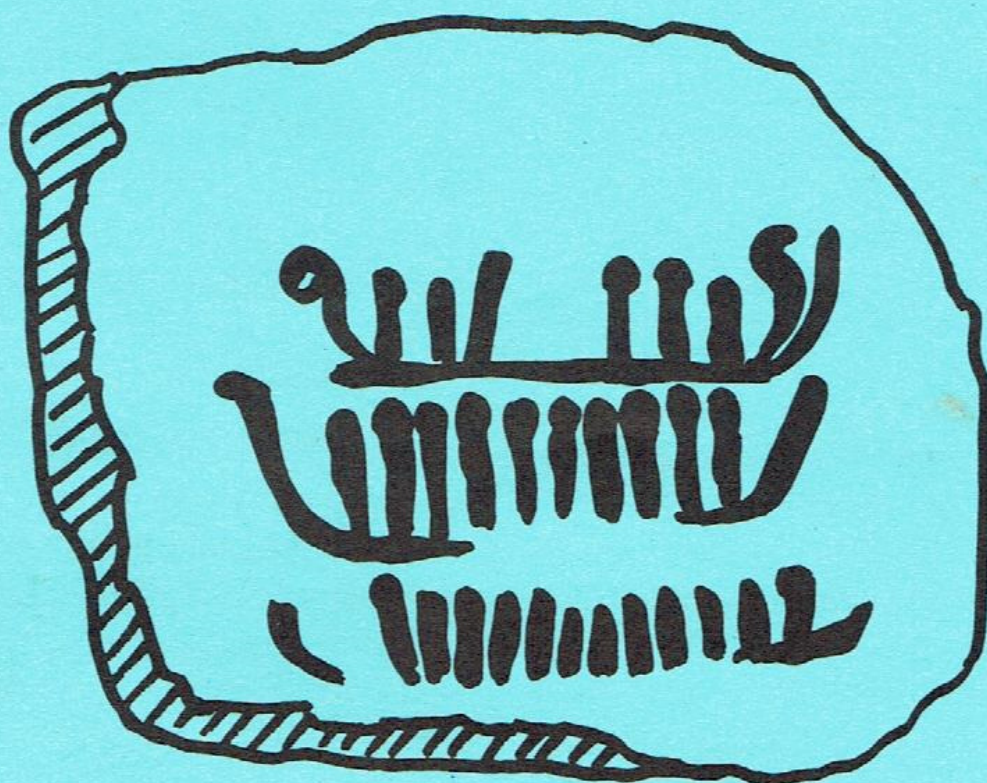

Bavnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

3
1992

Foreningens bestyrelse:

Formand:

Finn Lopdrup Fauk 64 40 10 63

Næstformand:

Aksel Thorsen 64 41 59 97

Sekretær:

Skjold Christensen 64 48 12 41

Kasserer:

Ame Schmidt Andersen 64 40 10 53

Bestyrelsesmedlem:

Niels Erhard Sørensen 64 40 13 88

Suppleanter:

Jørgen Lundsgaard
Kirsten Fauk

Revisorer:

Børge Jensen
Knud Warming

Revisorsuppleant:

Anna Kierkegaard-Hansen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Nr. 3

December 1992

Indhold:

Feriedreng i Rølle	side 1
Ung vestfynsk frihedskæmper faldet	side 6
Den danske Andelsskole 1932-92	side 7
46 år "alenemand" bag disken	side 12
Foreningsnyt	side 16
Nyt fra redaktionen	side 16
Foreningens arrangementer 1993	side 17

Redaktion: Kirsten Fauk

Sats: Hove offset

Trykning:

Carl Larsens bogtrykkeri,
Middelfart

ISSN 0906-5008

Næste nummer udkommer

April 1993.

Deadline: 15. februar 1993

Forsiden:

Tegningen på forsiden forestiller BIL-LESHAVESTENEN, som blev fundet i 1939. Stenen bærer helleristninger, tre skibsbilleder, og den står nu på Middelfart Museum.

HUSK KONTINGENTET!

Feriedreng i Røjle

Margrethesminde 1932-39

Når man, som jeg, er født og opvokset i en saneringsmoden brandfælde i Pilestræde i det indre København, så får man naturligvis et voldsomt indtryk af det åbne og frodige land, som er bondens verden - men alt ser jo anderledes ud, set med et barns øjne.

Men jeg var et af de fattige og syge børn, som Børnenes Kontor (skoleinspektør Østrup burde belønnes med en statue) i hobetal sendte ud i landlige omgivelser i en ca. 6 ugers sommerferie. Det var en heroisk opgave, denne institution udførte - nemlig at formidle kontakt mellem land og by for at få landmændene til at optræde som ferieførældre. Det skylder vi dem en stor tak for - måske var jeg særlig heldig.

Naturligvis var jeg betænkelig og trykket ved at skulle forlade mine kære, men samtidig forventningsfuld til alt det, jeg var blevet tudet ørerne fulde med om bondelandets herligheder. Bevares - det var en del overdrevet. Bønderne drev skam ikke tiden væk - nej, de nærmest morakkedes fra tidlig morgen til sen aften - og det skulle senere vise sig, at jeg måtte deltage i "festlighederne" - dog i starten med mere beherskede opgaver.

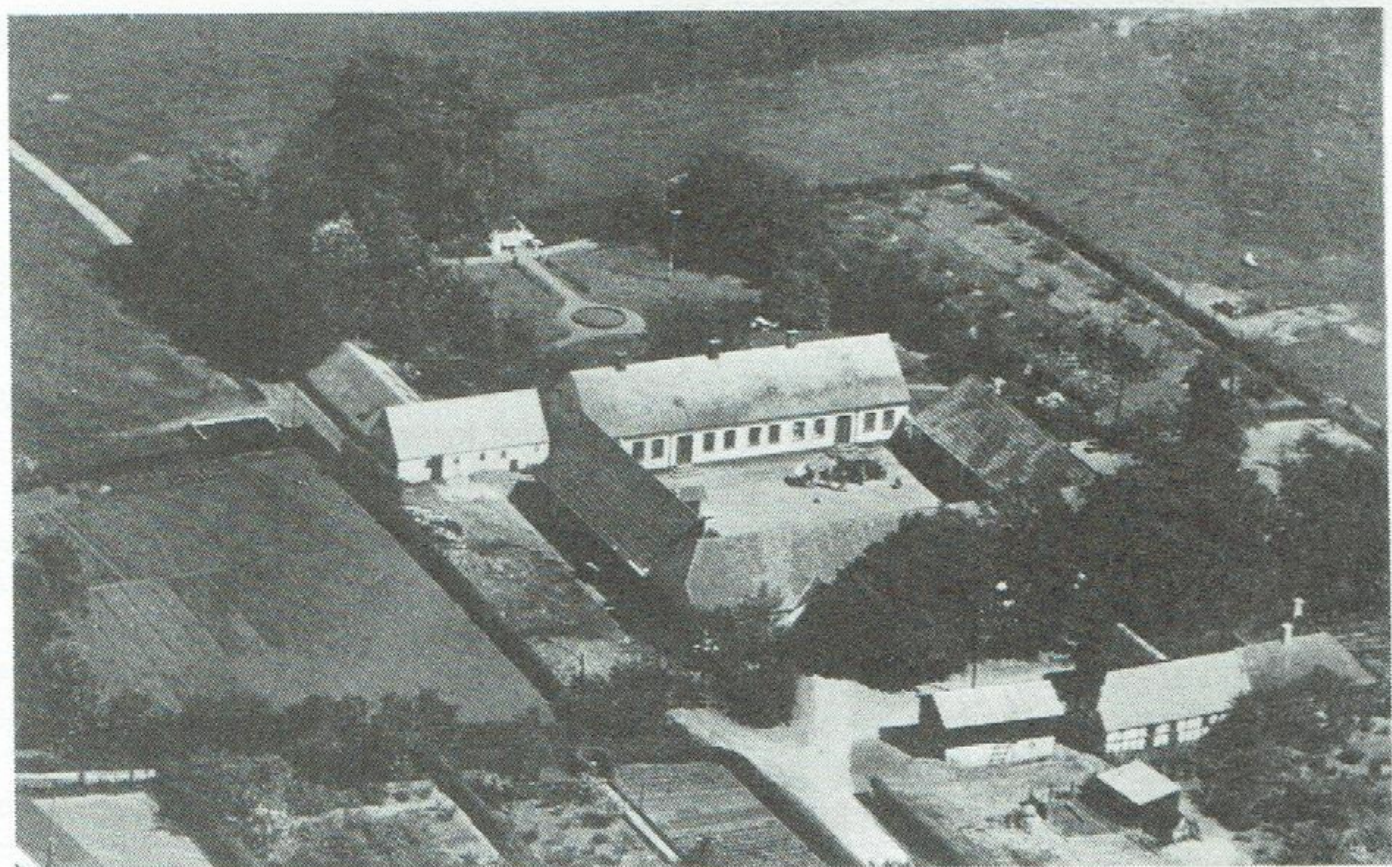
Togrejse med problemer

Som det var skik, så fik vi små for-

knytte københavnerbørn et papskilt om halsen - med påskrevet ferieadresse - så togpersonalet undervejs ud i landet kunne holde øje med, om vi nu stod af toget på rette sted. Her skal jeg lige indskyde noget nostalgisk af en anden karakter. Datidens persontog var indrettet helt anderledes end nu. Kupeerne var selvstændige aflukker. Man kunne ikke spadserere gennem togstammen, som i de nu eksisterende togvogne. Der var måske tyve sådanne aflukker i en togvogn, og alle med selvstændig dør i den ene side. Hver kupe havde vel plads til ca. ti passagerer, og det mest pudsige var, at konduktøren under kørslen kontrollerede billetterne stående på det udvendige trinbrædt! Nå, det var måske ikke så pudsigt for ham.

Men tilbage til beretningen. Selvfølgelig kørte jeg for langt. Jeg skulle jo af i Røjle, hvor min ferievært, gård-ejer Aksel Pedersen, skulle hente mig, men altså stod og ventede forgæves, uden begreb om årsagen til mit fravær - kun kufferten "stod af" rette sted.

Intetanende kørte jeg videre til Strib - endestation mellem Fyn og Jylland - hvor stationsforstanderen tog imod en tudbrølende og sønderknust lille fortabt københavnerdreng. Ved hjælp af papskiltet om min hals fandt han let ud af "fejlekspeditio-

Luftfoto af MARGRETHESMINDE, Røjle Bygade 106.

nen", fik ringet til Røjle, hvorefter jeg i løbet af formentlig et par timer blev afhentet af Aksel Pedersen i en jumbе - og så gik det i rask trav hjem til Margrethesminde, hvor vi blev modtaget af gårdejerens kone, Anna, hendes far, Frederik Frederiksen (tidligere ejer af gården, men nu på aftægt), samt af karle og piger. Mit første indtryk var, at hvorfor stod de der midt på gårdspladsen - og hvorfor talte de så underligt? Det var en gård med mennesker, som jeg med årene lærte at holde uendelig meget af.

Livet på landet

Hjemve led jeg i starten en del af. Der var så meget nyt at tage stilling til - det var nok for voldsom en overgang for en lille purk som jeg, der

kom fra en gammel mørk baggårdslejlighed, og så kontrasten med alt det store, lyse og åbne - alle dyrene, heste, køer, grise og høns, kæmpebygninger og store rum - syntes jeg vel. Nok noget proportionsforvrænget, men en omvæltning var det i hvert fald.

Jeg havde mit eget værelse, jo, jo - og jeg blev vækket ved 7-tiden, men da havde de øvrige på gården været i sving allerede et par timer. Køerne var malket (man havde den gang ikke malkemaskine), høns og grise var fodret, og hestene trukket ud på græs - nå ja, køerne havde selvfølgelig også fået æde. Morgenmad (davre) bestod af øllebrød - med klumper i - det lærte jeg aldrig at blive venner med - og vist også nok kaffe med en skive rug- eller sigtebrød med mar-

melade.

Under morgenspisningen tilrette- lagde man som oftest dagens arbej- de, i hvert fald indtil middagen ved 12-tiden. Traditionen tro sov man derefter til middag en god times tid, fik kaffe, og så sled man igen til om- kring 17-tiden, hvor aftenmalkningen så foregik. Derefter aftensmad, som kunne bestå af rester fra middagen, smørrebrød (men bestemt ikke á la Oskar Davidsen eller Frederiksberg Smørrebrød) - men god og nærende landbomad af hjemmelavet rugbrød og pålæg. Også på det område er befolkningen på landet anderledes end byboerne - i landboernes favør! Senere på aftenen var der kaffe eller te for dem, som endnu ikke var tør- net ind. Inden godnat-tid fik hestene også foder.

Høsten dengang

Der var ikke den store variation i det daglige - dog med tilbørlig hensyn til for- eller eftersommer. Jeg måtte skam også tage min tørn, når der skulle luges ud mellem roerne, nogle usandsynligt store kæmpemarker, syntes jeg. Og hvad angik høsten: Dengang havde man ikke avancere- de høstmaskiner, som bruges i dag. Næh, selvbinderen blev trukket ud fra maskinhuset, rengjort og smurt efter opholdet fra forrige høsttid. De specielle godt to meter lange knive blev slebet pr. håndkraft (det var mig, der var håndkraften - hvis jeg da ikke nåede at smutte) på en roterende sli- besten. To eller tre heste blev spændt for høstmaskinen, og så gik

det løs. En mand styrede heste og selvbinderens mekanik, og vi andre gik bagved og stakkede negene, som maskinen havde kastet ud på mar- ken, hvor de skulle stå og færdig- modne eller tørre (jeg får forhåbentlig tilgivelse for unøjagtigheder). Senere - måske dagen derpå - blev negene stablet op i en høstvogn og kørt tilba- ge til gårdens tærskerum, en del af laden. Kernerne blev "siet" fra i tær- skemaskinen - det hedder den nok ikke, men jeg kan ikke huske rette navn - og stråene presset i baller, som på et transportbånd blev ført op på "loftsetagen" og stablet der til se- nere brug som æde for køer og heste - eller som strøelse.

Det var næsten altid byggen, der først blev høstet, senere hvede, rug og havre (jeg får nok på puklen for at have blandet mig i landmandens dis- positioner). Jo, i høsttiden får man helt givet sved på panden. En bonde har bestemt ikke brug for sovepiller. Ofte har Aksel Pedersen stået og skuet ud over markerne og samtidig studeret himlen for at tage mål af vejr-situationen: Kan vi lige nå den eller den mark, inden eventuel regn sætter ind? For ellers er meget øde- lagt, hvis kornet ligger og spirer eller rådner. Man havde jo dengang ikke tørresiloer eller andre af den slags moderniteter.

Nå, jeg er jo ikke landmand, men har dog lært en del om dette træl- somme og økonomisk risikofyldte erhverv. Vejret spillede i fortiden en enorm stor rolle - men det har vel- sagtens ikke ændret sig synderligt.

Margrethesminde 1932. Fra venstre ses: Fridtjof Rohde, på besøg hos broderen Holger R. Holger Rohde, karl. Svend Clement, medhjælper. ? Anna Pedersen, husmor. Frederik Frederiksen, far til Anna P. Thora, tjenestepige. Drengen er Erik Menmark.

Det er dog i dag blevet en del lettere derude på bondens områder, men et lotterispil er det immervæk.

Røjle i 30'erne

Et lille pusterum: Jeg kom da også i berøring med omverdenen i Røjle, legede en del med malerens Vagn, som boede på modsatte side af bygaden (dengang var det bare en bred vej). Jeg mindes især, da hans far byggede nyt hus, for vi rendte ofte rundt på byggepladsen, hvad vi ikke måtte, og under disse nærstudier af huset i sin vorden tabte jeg min ene træsko, som jeg netop havde fået af Anna, ned i den våde cement, hvor den altså ligger endnu - til man i en fjern fremtid genfinder den for et nærmere studium. Men det behøver

fremtidens forskere ikke tænke mere over - nu er gåden løst på den enlige træsko størrelse 36.

Jeg husker også Røjles to købmandsforretninger. Den ene købmand hed Madsen (mod Strib), og den anden hed Hansen (ned mod stationen). Det var hos sidstnævnte, vi handlede pr. kontrabog, og det var første gang, jeg oplevede denne form for kredithandel. Når specielle ting skulle købes, så skete det hos Brugsen i Vejlby, som lå over for Vejlby Kirke, hvilken Aksel og Anna ofte besøgte om søndagen - jeg var af og til med til disse gudstjenester.

Det var i øvrigt et meget religiøst hjem, med bordbøn før og efter middagsmåltidet, og de deltog da også meget i kristelige foreningers arran-

gementer, bl.a. i de årlige Kongebro-møder.

En fridag ved havet

Det var nu ikke lutter slid, for der var da også dage, hvor vi alle snød os til en "fridag". Så kunne Aksel og Anna invitere os alle (vi var vel 7-8 mennesker + to hunde) på en badetur. Vi riggede en høstvogn til med kasser eller planker, så vi alle kunne sidde ned under transporten til stranden. Der blev smurt madpakker og lavet saft eller hjemmebrygget øl (absolut alkoholfrit - men til gengæld meget surt). Det var altid festligt, når vi holdt disse fridage - og vi boltrede os alle i Lillebælts bølger, som på den tid altid var baderent - selv hesten deltog i vandgangen.

Gårdens folk

Jeg knyttede mig på gården især til forkarlen, Svend Sørensen. Ganske vist drillede han mig altid, dog kun godmodigt, men vi gik godt i spand sammen de syv-otte somre, jeg holdt ferie på Margrethesminde. Gårdens drift ændrede karakter med årene. Staben blev indskrænket. Jeg deltog efterhånden mere bevidst i driften - malkede et pænt antal af de 20-22 køer, som besætningen bestod af. Efter en årrække blev der installeret malkemaskine, og man kunne bruge den indvundne arbejdstid til andre gøremål.

Aksel blev med årene mere aktiv i landbobevægelsen - og var i adskillige år også sognefoged (politimester på landet). Ja, mens jeg var inde i

billedet, fik de også bil - en helt ny Ford 1934, mener jeg. Den blev plejet og passet som et lille barn, og a propos børn så var de barnløse - til deres store sorg - men midt i 30'erne adopterede de fra Odense tre små søskende - en pige og to drenge - fra et fattigt, opløst hjem. Dem fik jeg lejlighed til at træffe, inden jeg for en lang tid var ophørt med mine årlige og glædelige besøg i det nordvestfynske paradis. Jeg har virkelig ofte savnet de dejlige og gode mennesker på Margrethesminde, samt deres familie rundt omkring på Nordvestfyn.

Slutning

Lad mig runde af med at oplyse, at jeg mange år senere i København fik besøg af Aksel Pedersen, Anna var da død. Han fortalte under besøget, at han grundet alder og svigtende helbred var gået på aftægt, havde bygget et hus på modsatte side af bygaden og solgt Margrethesminde til forkarlen Svend Sørensen. Senere døde også Aksel - et livsværk var slut.

Dette er beretningen om Margrethesminde i 30'erne - set gennem mine briller, skynder jeg mig at sige. Jeg har gennem de voksne år haft lidt føling med gården og dens beboere, men herom ved en evt. senere anledning - herunder ligeledes beskrivelse af gårdens bygninger, ude og inde.

*Erik Menmark,
August 1992,
Tjurgården 307,
2670 Greve*

Ung vestfynsk Frihedskæmper faldet i Kampen mod Hipo

Børge Tormod Nielsen fra Staurby dræbt under Aktionen, hvor 16 Hipofolk blev fanget

Lørdag Eftermiddag udførte Modstandsstyrkerne en rask Bedrift, der uskadeliggjorde en Bande Hipofolk, men desværre kostede en ung Frihedskæmper Livet.

Fra Aarup blev det rapporteret, at en Rutebil holdt ved Vissenbjerg, og at en Flok uniformerede Mænd var ved at klæde sig om i civilt Tøj, hvorefter de fortsatte mod Odense til Fods.

Ledelsen i Middelfart besluttede at sende en større Styrke ud til Vissenbjerg, og det fortælles, at de unge Mænd næsten kæmpede om af faa Lov til at være med. Et Stykke fra Vissenbjerg mødte man tre unge Mænd, og skønt de forsikrede, at de var fredelige Vandrere, blev de visiteret og fandtes i Besiddelse af Skydevaaben og Beviser

for at tilhøre Hipokorpset. Længere ind mod Odense fangede man et Par andre, og nær Blommenslyst naaede man ind paa Livet af de øvrige. De spredte sig imidlertid ud over Markerne, og en ivrig Jagt begyndte. Hipofolkene skød paa deres Forfølgere, og der opstod flere dramatiske Situationer; men efter en Times Kamp havde man fanget ialt 16 af 23 Hipobanditer. Fra Odense blev Hipofolkene ogsaa angrebet, og kun faa af dem menes at være sluppet bort.

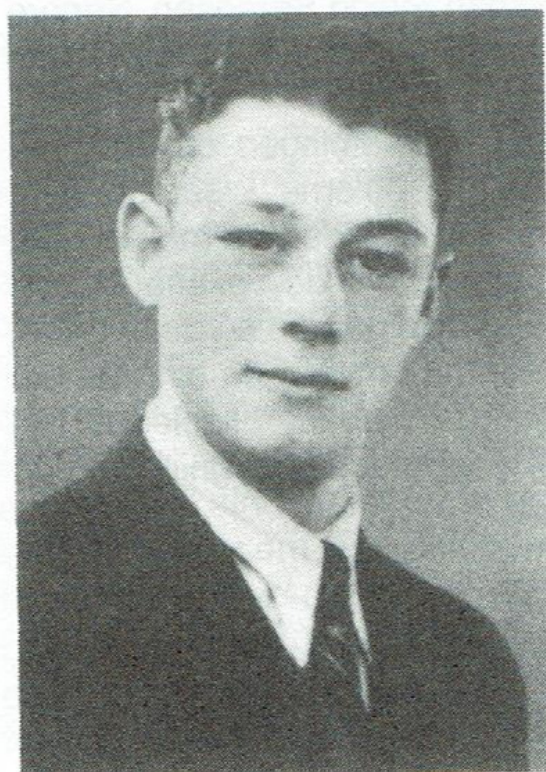
Under Kampen blev den 25-aarige Børge Tormod Nielsen fra Staurby saaret saa haardt, at han senere døde paa Amtssygehuset i Odense. Børge Nielsen, der stammer fra Rørby ved Kalundborg, tjente som Forkarl hos Fru Byskov Ovesen for anden Gang og var en dygtig ung Mand. Han havde i det sidste halve Aar deltaget aktivt i Frihedskampen, og han glædede sig til at være med til Aktionen mod Hipo.

Hans Kammerater kørte efter Kampen ind til Sygehuset uanset det livlige Skyderi, der var i Byen, for at se til ham. Han var da ved Bevidsthed, og henvendt til en Kammerat, der ogsaa hed Børge, sagde han: Naa, Børge, slap du vel fra det hele? En Bemærkning, der viste, at han ikke tænkte paa sig selv, men paa sine Kammerater.

Hans Kammerater maatte søge Sikkerhed, men mindedes senere den døde med to Minuters Stilhed. I Middags var der en Mindeappæl paa Kabelfabriken for den faldne.

(Middelfart Venstreblad 7.5.1945)

Børge Tormod Nielsen var medlem af lærer Erik Petersens modstandsgruppe i Staurby. Den fortælles der om i næste nummer af BAVNEN

Den danske Andelsskole - 1932-1992

Den danske Andelsskole - i daglig tale Andelsskolen - ejes og drives af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger (FDB).

Om Andelsskolens tilblivelse fortælles, at formanden for FDBs bestyrelse, L. Broberg, samt formanden for FDBs repræsentantskab, J. Th. Arnfred (Askov), i foråret 1931 var til ICA-kongres i Paris. I stedet for at gå en tur i byen valgte de to herrer en friaften til at diskutere, hvad de havde hørt andre medlemmer af ICA fortælle om uddannelse af ansatte og tillidsvalgte. (ICA: International Co-operative Alliance, en verdensomspændende sammenslutning af andelsorganisationer.

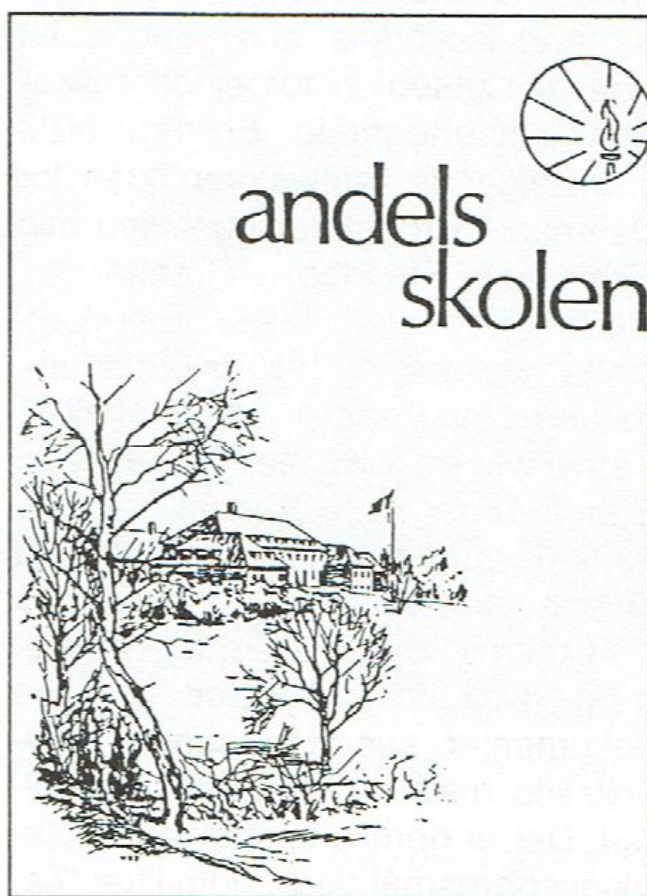
Begrebet "tillidsvalgt/tillidsmand" er betegnelsen for de kvinder og mænd, der i henhold til vedtægterne er valgt som medlemmer af en lokal forenings bestyrelse.)

Under denne samtale blev spiren lagt til oprettelsen af en uddannelsesinstitution i Danmark, og senere på året sluttede både bestyrelse og repræsentantskab op om idéen.

Et nedsat udvalg gik straks i gang med at realisere planerne. Man så på forskellige ejendomme (Skanderborg, Horsens, Kerteminde, Otterup), men man besluttede til sidst selv at bygge en skole.

Vi er nu nået til december 1931.

Gdr. N. C. Poulsen, Kauslunde, der var medlem af FDBs bestyrelse - og senere formand i en årrække - og skolebestyrer L. A. Godsk, Odense,

der også var medlem af bestyrelsen, havde fundet en egnet grund i udkanten af Staurby Skov. Efter at have sikret sig forkøbsret til en del af skoven samt til en nærliggende landbrugsejendom, "Granly", besøgte de to herrer samt L. Broberg stedet. Om besøget fortæller Godsk:

"Det var kort før jul, en smuk vinterdag. Vi gik ad en skovvej, indtil vi nåede skovbrynet her, hvor skolens flagstang nu står. Der lå bæltet foran os med Kongebroskoven og Middelfart by som baggrund, og det jyske højland omkring Taulov kirke som horisont. Uden tøven greb Broberg mig i armen og sagde med varme og vægt: "Det skal være her, Godsk!" - Og det blev det." Der indkøbtes et

skovareal, 25.500 kvadratalen, samt landejendommen "Granly". Samlet købesum kr. 54.000,-.

I Andelsskolens arkiv findes en kopi af slutsedlen for ejendomskøbet: "Undertegnede Enkefru N.N. sælger til Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger den mig tilhørende Ejendom "Granly" Med i Handelen følger Ejendommens Besætning og Inventarium, herunder nævnes: 1 syvårs Hest, 1 Kælvekvie og 1 Ko, ca. 40 Høns Ejendommens Købesum er Kr. 23.300, der betales kontant ved Overtagelsen."

At man ikke kan være for omhyggelig med udfærdigelsen af slige dokumenter, ses af en senere brevveksling med en sagfører i Middelfart. Der er nemlig opstået et fortolkningsspørgsmål vedr. udtrykket "ca. 40 Høns". Kvien må også inden overtagelsen have kælvet. Det ses nemlig af samme brevveksling, at enkefru N.N. har formastet sig til at sælge en nyfødt kalv for egen regning. "Det var en tyrekalv," siger fru- en, "og den kostede 5 Kr." - FDB misbilliger dog meget det skete.

I mange år efter overtagelsen blev "Granly" drevet videre som landbrug. Der var altid en besætning på ejendommen: Køer, grise, høns og en hest. Mælk, æg og kød fra produktionen gjorde god fyldest, når man skulle bespise 100 mennesker hver dag.

Stuehuset tjente som lærerbolig - og først da alle bygningerne til "Granly" blev nedrevet i 1969 i for-

bindelse med en ny vejføring, var "Granly"s æra slut.

L. A. Godsk, der var læreruddannet, udpegedes til skolens første forstander. Godsk skriver senere: "... og skolens placering her på Vestfyn er jo på flere måder hensigtsmæssig. Det er midt i landet, og med bygningen af Lillebæltsbroen og gennemførelsen af lyntogstrafikken er forbindelsen med de andre landsdele bekvem. Og så er stedet jo et af de smukkeste i Danmark, hvilket afgjort også er af betydning."

FDBs eget arkitektkontor stod for opførelsen af skolen. Byggeriet startede i april 1932 - og den 13. juli kunne man foretage grundstensnedlæggelsen. Bag grundstenen, der ses i skolens foredragssal, er nedmuret en blykapsel, som indeholder oplysninger om bygherren og om skolens formål. Grundstenen bærer årstallet 1932 samt Andelsskolens bomærke, en stiliseret fakkel indskrevet i en cirkel. Grundstenen er i øvrigt fundet på byggepladsen og har været overlig- ger i en oldtidsbegravelse.

På mindre end et år var byggeriet fuldført, og skolen kunne indvies den 3. december 1932.

Hele projectet, incl. grundkøb og inventar, kostede i 1932 mindre end ½ mio. kr.

Andelsskolen består af fire fløje: I midten med facade mod vest ud mod Lillebælt en hovedfløj i 2 etager og kvist. I stueetagen bibliotek, spisesal og køkken samt hall. På 1. sal og kvistetagen beboelse for 60 elever i dobbeltværelser. Mod syd en skole-

FDBs formand, L. Broberg, og forstander L. A. Godsk ved grundstensnedlæggelsen den 13. juli 1932.

Grundstenen ses nu i skolens foredragssal. Den var oprindeligt en overligger til en urnebegravelse, som dukkede op under byggeriet, på samme sted som man allerede i 1880'erne havde gravet flere urner frem fra ældre romersk jernalder.

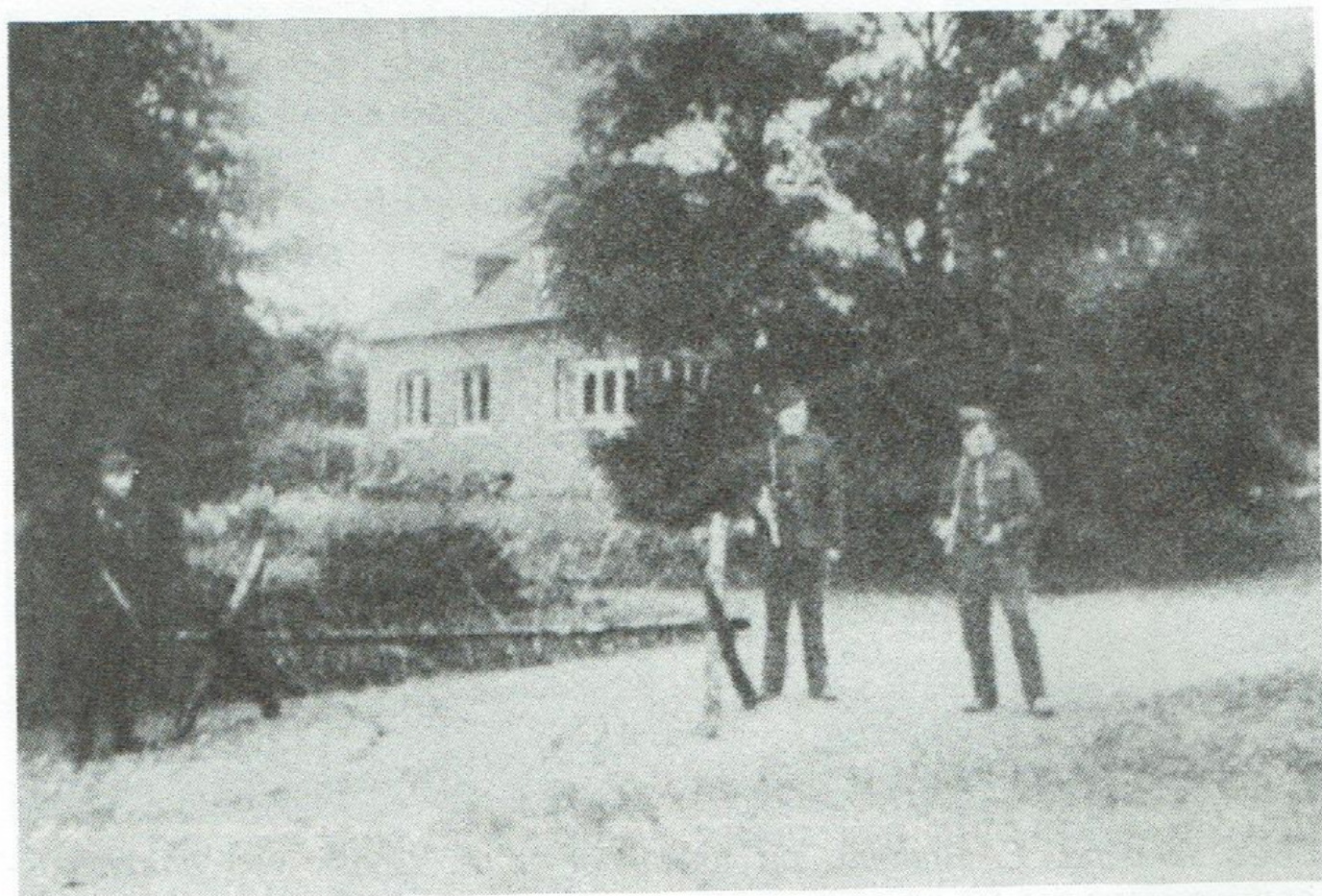
fløj med tre klasseværelser og elevdagligstue. På 1. sal 10 dobbeltværelser. I kælderen en øvelsesbutik samt bedefaciliteter. Mod øst en fløj, der rummer foredrags- og gymnastiksal. På 1. sal dekorationsværksteder og prøvesamlinger.

Mod nord en fløj i en etage og kvist. Her bor skolens forstander, sekretær og køkkenpersonale.

Som nævnt ejes og drives skolen af FDB, der er "moderorganisation" for landets brugsforeninger. Det er fra brugsforeningers butikker, elevklientellet rekrutteres. Oprindeligt var det meningen, at Andelsskolen skulle være ramme om uddannelsen af

alle medarbejdere og tillidsvalgte fra alle arter af andelsorganisationer. Presset fra brugsforeningernes egne ca. 16.000 medarbejdere blev imidlertid med det samme så stort, at de andre organisationer blev skubbet i baggrunden. Andelsskolens klienteleleverne - var i 30'erne og 40'erne unge mennesker, især mænd, med 7 års skolegang, en læringeuddannelse i en brugs samt et par års butikspraksis bag sig.

Efteruddannelsesbehovet var derfor stort, og det blev besluttet, at kurserne på Andelsskolen skulle være af 10 måneders varighed og have et indhold, der i det mindste svarede til

Den 26. marts 1945 måtte Andelsskolen hjemsende sine elever, fordi skolen skulle bruges til tysk flygtningelejr. Til at begynde med kom der ca. 100 flygtninge, men da lejren et år efter opløstes, var der samlet ca. 500 mennesker i den aldeles overbefolkede skole.

Allerede fra september 1943 var Andelsskolen i flere perioder beslaglagt af tyskerne, så eleverne måtte undervises på Askov højskole og Hindsgavl. Indtil da havde skolen ellers fungeret som et samlingspunkt i sognet, med alsangsstævner, nationale foredrag, bl.a. med professor Hal Koch, og Aksel Schiøtz-koncert.

den 1-årige handelsuddannelse på dagskolen.

Da ingen af eleverne dengang havde biler og ej heller mange penge at rejse for, blev Andelsskolen for mange et "skolehjem", hvor man arbejdede 6 dage om ugen og boede 7 - søgn og hellig. Dengang flyttede man sine papirer til byen og blev borger her med stemmeret og det hele. Særlig populære var eleverne egentlig ikke i Middelfart. Det kan skyldes,

at de i forhold til byens unge damer påførte de lokale konkurrence. I mange år måtte eleverne fra Andelsskolen lide den tort at blive kaldt "andelsgrisene".

Den store mængde af alment stof, der indgik i undervisningen, gav hele skoleopholdet karakter af et højskoleophold, hvilket var tilsigtet.

Presset på skolen vedblev gennem 50'erne - og i 1962 tog man konsekvensen heraf og gik over til 2 kurser

å 5 måneder pr. år. Den grundlæggende skoleuddannelse var i mellemtiden også blevet klart bedre.

Dette skolemønster opretholdtes til 1970, hvor efterspørgselen efter de lange kurser mindskedes. Dels havde familiemønstret ændret sig - tidligt giftermål og bosættelse gjorde det ofte vanskeligt at være hjemmefra gennem længere tid - dels gik udviklingen i detailsektoren så hurtigt i disse år, at kortere og flere kurser blev nødvendige. I 1979 måtte Andelskolen endelig slippe sin tilknytning til Højskoleloven, der kræver lange kurser. Herefter er skolen blevet en kursussejendom, og forstanderen er ikke længere forstander, men kursuschef. Og eleverne blev til kursister.

Skolen må nu tilbyde kursusedtagerne en række kursusforløb, der retter sig præcist mod det job, vedkommende skal bestride. Nu kommer man på kursus mange gange i sit liv, men kun kort tid ad gangen - som regel en uge fra mandag til fredag.

Dette betyder, at man nu atter kan tage fat på uddannelsen af de ca. 10.000 tillidsvalgte, der har sæde i bestyrelserne landet over. Et særligt team af undervisere udnytter sammen med de tillidsvalgte hver weekend, således at skolens kapacitet er udnyttet 100%.

Indtil 1954 er de oprindelige bygninger urørte, indvendig og udvendig. Nu byggedes dels en ny klassefløj med en moderne øvelsesbutik, dels en domestikfløj.

I 1960 laves en tilbygning ud mod

haven, hvori indrettes en ny elevdagligstue. "Granly", hvis jord indkøbtes i 1931 - og som har været brugt bl.a. til lærerbolig - nedrives i forbindelse med vejarbejde omkring den nye lillebæltbro.

1974 får skolen en hovedreparation. Alle elevværelser omdannes til enkeltværelser med rindende vand, og såvel forstanderboligen som domestikfløjen inddrages til bolig for kursisterne. Ingen af de ansatte har nu længere fast bopæl på skolen, hvor alle rum udnyttes til undervisningsbrug.

I 1991 bygges en ny fløj øst for forstanderboligen, ind mod skoven. Alle værelserne har nu eget bad og toilet, og hele skolen får samtidig en ansigtsløftning, så den indretningsmæssigt står mål med det bedste i landet.

Denne sidste udbygning af Andelskolen sker i forbindelse med nedlæggelse af FDBs anden kursussejendom "Slettenhus" i Humlebæk på Sjælland, som i nært samarbejde med Andelsskolen har fungeret i 30 år.

Står man på havnen i Middelfart, har man et fint kig på Andelsskolen. Den oprindelige hovedfløj, der fremtrådte så monumentalt i udkanten af Staurby Skov, har nu fået en pendant, der lige så smukt som den oprindelige følger sig ind i landskabet.

Ovenstående er sammenskrevet af HENNING BUHL, Strib, som i 30 år - dels som lærer, dels som forstander - var knyttet til Andelsskolen.

*Rudbæksbanke 8,
Efterår 1992.*

46 år "alenemand" bag disken

"Jeg er ellers født i Bredning, det er mellem Wedellsborg og Assens. Far var husmand, 6 tdr. land og 10 børn. Vi er tre tilbage nu. Vi lærte guds frygt og nøjsomhed, der var jo langt mellem kronerne."

Sådan fortæller Jensine Jørgensen om sig selv på sin 70 års fødselsdag. Hun kom til verden den 25. februar 1889, og der var i øvrigt ikke meget af hende. Hun blev født tre uger for tidligt, og det kneb hende at få vejret, men det lykkedes, og hun holdt til en travl og slidsom tilværelse i næsten 87 år.

Med så stor en børneflokk var det en

selvfølge, at børnene hjalp til og kom tidligt ud at tjene. Som 14-årig kom Jensine i huset i Gelsted. Efter et ophold på Børkop højskole i 1909 kom hun hjem igen. Som 24-årig begyndte hun på det, der skulle blive hendes livsværk. Det skete i Asperup marks brugsforening fra 1913. Samtidig fik hun sin første cykel. Så var der stadig mulighed for at bevare kontakten med hjemmet. Efter 5 år i Asperup som både husbestyrerinde og forretningsdrivende havde Jensine tilegnet sig så godt et kendskab til købmandsskabet, at bestyrelsen for Vejlbyskovs brugsforening ansatte hende som uddelerske fra 1. november

Den tidligere Vejlbyskov brugs, 1990.

1918. Lønnen skulle være 5½% af udsalgssummen. Med hende fik brugsforeningen sin egen bygning, den havde hidtil haft til huse på skiftende gårde.

Det krævede sin "mand" at arbejde brugsen op og alene at klare salget af stort og småt, at bære sække med mel på 50 kg eller at styre rationeringen. Hun fortæller selv om priser fra de første år på 13 øre for en øl, 27 øre for en halv flaske brændevin, 10 øre for 10 cigaretter og 50 øre for 100 g tobak. I forretningen hang et skilt, der meddelte, at der kun var salg til medlemmer, og det blev taget alvorligt af Jensine. Landbetjenten fra Strib og stedets sognefoged var på besøg i anden anledning i brugsen, og betjenten ville gerne købe en spand, da han nu var der. Men nej, intet salg til kunder uden for medlemskredsen. Salget lykkedes dog, idet et tilfældigt medlem købte spannden til betjenten, der så betalte den pågældende.

Købmand i Staurby

Efter 33 år var udviklingen løbet fra enmandsbetjeningen, og det kneb med at klare arbejdet, så Jensine takkede af som 62-årig i 1951 og flyttede til Staurby, hvor en købmandsforretning var blevet ledig. Her var hun mere sin "egen herre" og kunne indrette sig efter sin egen stil. Her stod wienerbrød i en papkasse, skjorter, skilderier, tråd og garn mellem vægten med lodder og kaffemøllen. Under bordet gummistøvler, et udvalg, der også kunne tilfredsstille

landbrugsmedhjælpernes behov, når de kiggede ind i middagspausen. Enkelte af de mest betroede hjalp endog til at passe butikken, mens Jensine fik sin mad. En appelsin var i så tilfælde en "stor" betaling for ulejligheden.

Ind imellem kundebesøgene strikkede hun vanter, fingerhandsker og strømper, som dels solgtes efter vægt eller blev foræret væk til venner og bekendte. Nu blev der også mulighed for at afse tid til at se sig om i verden. Jensine foretog i de følgende år mange udlandsrejser, idet smedekonen passede forretningen imens. En mængde prospektkort understregede hendes ivrige beretninger om oplevelserne.

Som ugift havde Jensine kun sig selv at tage vare på, men det betød ikke, at hun var ensom. "Jeg har alle dage haft pisketravlt. Og jeg har aldrig været ked af mit eget selskab. Vel har jeg ej, og jeg kan lide en bitte ro og fred ind under aften," siger hun selv som forklaring på dette forhold. Til sine runde fødselsdage blev der indbudt 75-80 gæster, og hvis festtalerne ved sådanne lejligheder kom for højt op, protesterede hun højlydt, om det så var selveste hr. pastoren, der berettede for dramatisk om hendes tyvejagt. Gennem en årrække inviterede Jensine et dusin familiedlemmer til heldags-bustur en søndag med alt betalt. På en sådan tur fik hun en ufrivillig dukkert i Vesterhavet. Beretningen herom nåede hurtigt Staurby, og da Jensine var lidt længe om at komme frem bag disken

Jensine Jørgensen som 80-årig, 1969.

ved et kundebesøg, bemærkede et vittigt hoved: "Mon Jensine helt skyllede væk i går?"

Når ungdommen handlede i midt-dagspausen, var hun i overensstemmelse med sin livsholdning ikke bleg for at fraråde dem at bruge deres penge til unyttige ting, ja ligefrem at nægte at sælge til dem. En kone skulle gøre rent i frysehuset, men havde glemt en flaske sprit. Det måtte kunne klares med et besøg hos Jensine. Men nej, "I købte sprit forleden, så det behøver du ikke at købe i dag."

Da motorvejen skulle bygges, måtte Jensines købmandstilværelse op-høre, og hun flyttede til Vejlbj 1964. Her fandt hun en lejlighed ved torvet i "Fies æn", d.v.s. i vestenden

af Store Sofies hus. Herfra kunne hun så sælge ud af sit resterende varela-ger.

Et særpræget menneske

Jensine havde altid været vant til sparsommelighed, og det gav sig udslag i lejlighedens indbo og i hendes klædedragt. Hvorfor skulle hun "spilde" penge på det, som om det, hun havde, ikke var godt nok til hende? I lejligheden som i butikken udnyttede hun solens varme mere end kakkelovnens. "Når solen skinner, åh, så er her nu rart." Kaffekanden og gryden kunne også udnytte solvarmen. Jensine var stadig aktiv, søgte kirken om søndagen og deltog i møderne i missionshuset m.m. Hjemme var hun optaget af fjernsynet, når det

bød på "Aktuelt" eller natur- og egnsudsendinger. Hun følte sig overbevist om, at hun nok skulle opleve teknikens triumf: at sende en mand til månen, - og det gjorde hun. Men når de amerikanske serier kom, slukkede hun, gik i byen eller tog strikketøjet frem.

Jensine var meget optaget af sin fynske hjemstavnsdigter Lars Clausen fra Wedellsborg. Hun yndede på fynsk at fremsige det ene vers efter det andet af hans digte. Hun kunne dem udenad, og kun få gange måtte hun standse op og lede efter fortsættelsen. Da avisen i oktober 1966 bragte et billede af afsløringen af en mindesten for digteren, bemærkes det som en selvfølge, at Jensine op-

træder på billedet i forreste række sammen med andre af egnens kendte borgere. I øvrigt har dialektforskningen under Dansk sprognævn optaget en prøve på Jensines fynske dialekt.

Et særpræget menneske med sin egen opfattelse af tilværelsen og med mod til at være sin egen. Derfor er der uden tvivl mange, der har oplevet hende, der i dag 17 år efter hendes død endnu kan berette om mun-tre episoder og sjove historier, der tegner billedet af en af egnens originaler. Sine sidste dage tilbragte Jensine på Vejlbj plejehjem, hvor hun døde den 1. december 1975, næsten 87 år gammel.

P. S. Feddersen

Lucia-optog

13. december var Sankta Lucias dag. Dagen har fået sit navn efter en ung pige, der hed Lucia. Hun levede i slutningen af 200-tallet på Sicilien i Italien. Hun var ud af en fornem slægt.

Det fortælles, at hendes mor blev meget syg. Lucia og moderen tog ud til den hellige Agathes grav. Ved et mirakel blev moderen pludselig rask. Lucia blev meget glad. Hun lovede den hellige Agathe, at hun som tak ville leve som jomfru hele sit liv.

Lucia bad derfor sin mor om at få sin medgift med det samme. Den kunne hun jo lige så godt få, når hun ikke skulle giftes. Så snart hun havde fået pengene, gav hun dem til de fattige.

Hendes kæreste blev sur. Han kunne ikke forstå, at hun ikke ville giftes med ham. Han blev så gal, at han henvendte sig til de romerske magthavere. Han fortalte, at Lucia

var kristen. Det måtte man ikke være på det tidspunkt. Man skulle dengang tilbede den romerske kejser som en gud. Lucia blev derfor ført for retten og anklaget, fordi hun var kristen.

Lucias dom var hård. Hun skulle brændes på bålet. Hun blev lagt på bålet, og der blev tændt ild. Der skete et mirakel! Flammerne gjorde hende ikke noget! Og det selv om man havde smurt hende ind i brændbare materialer som beg, harpiks og olie!

Bøddelen blev irriteret. Han tog derfor sit sværd og borede det igennem Lucias hals. Det dræbte den unge pige.

Alt dette skulle være sket i år 304.

Det kan ikke undre, at Lucia senere blev ophøjet til helgeninde. Hun havde lidt en grufuld død på grund af sin kristne tro.

Fra Jens Jørgen Nygaard: Fester og høj-tider, 1984.

Foreningsnyt

Ekskursionen til Nyskov

60 medlemmer deltog i det fineste vejr på spadsereturen langs stranden og forbi Stutterigaarden tilbage til Nyskov. Her havde familierne Thorsen og Lundsgaard dækket op i gildestuen, og efter kaffen fortalte Jørgen Lundsgaard om familien, der nu har boet på gården i 200 år.

Generalforsamlingen

Tidl. forstander for Andelsskolen, Henning Buhl, blev valgt til dirigent. I sin formandsberetning nævnte Finn L. Fauk, at foreningen nu har 294 medlemmer, og at man i år har modtaget 3.500,- kr. i tilskud. Han præsenterede et nyt sanghefte med 39 sange, som bestyrelsen har lavet i stedet for at købe sangbøger.

Både Finn L. Fauk og Skjold Christensen blev genvalgt, og som 1. suppleant blev Jørgen Lundsgaard nyvalgt efter Peter Brems, der ikke ønskede genvalg. Øvrige valg var genvalg.

Kontingentet blev uændret, **25 kr. for enkeltmedlemmer og 40 kr. for husstande for de medlemmer, som bor i Vejlbys-Strib området, mens det på grund af store udgifter til porto og kuverter blev ændret for medlemmer, som bor uden for området. For dem koster det herefter 40 kr. for alle.**

Efter generalforsamlingen fortalte fhv. skoleinspektør Poul Graversen om Vejlbys-Stribs 7 små skoler, og den store forsamling havde lejlighed til at se gamle skolebilleder helt tilbage til århundredskiftet.

Nyt fra redaktionen

Det er ikke svært at være redaktør, når man har mange gode artikel-leverandører, TAK til jer allesammen! Der er dog et problem somme-tider, når der skal skaffes billeder til artiklerne. Mit lokale personkend-skab er endnu ikke så stort, så jeg vil blive glad, hvis kommende bidrag bliver fulgt af relevante fotos. F.eks. kan sagkundskaben ikke blive enige om fotoet fra udflugtsstedet "Abrahams skød", vist i sidste BAVNEN. Stammer det fra "Abrahams skød" i Hindsgavl park eller fra skoven ved Stutterigaarden? Begge steder er for længst sløjfede.

Når I modtager dette blad, skulle den nye ÅRBOG FOR VENDS HERRED også gerne være udkommet. Desværre holder den før opgivne pris ikke, da man ikke har modtaget de forventede tilskud, så nu må man regne med 45-50,- kr. Til gengæld får man mange interes-sante artikler med et væld af gode billeder.

Foreningens arrangementer i 1993:

1. februar

Strib Idræts-
efterskole
Strandvejen 226
kl. 19.30

Hvad er det?

I tidens løb er der blevet fundet mange spændende ting på markerne eller på lofter og pulterkamre. Vi beder medlemmerne tage deres fund med; det kan dreje sig om flinteredskaber, potteskår, gamle redskaber eller antikviteter. Museumsinspektør Peter Dragsbo og frue, Nina Fabricius, vil fortælle, hvad det er, og hvad tingene bruges til.

29. marts

Aulby skole
Skolebiblioteket
kl. 19.30

Gamle landsbylove på Vestfyn

For at få landsbyfællesskabet til at fungere måtte man i gamle dage lave sine egne vedtægter og love. Således undertegnede pastor Knud Werchmester i 1706 Vejlbys "grundlov" eller "byskrå".

Det vil Karen Margrethe Christophersen, Kauslunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv, fortælle os om og samtidig vise lysbilleder.

3. maj

Aulby skole
Skolebiblioteket
kl. 19.00 (NB!)

Boye-banden

Balslev Fordragsforening har indspillet en amatørvideo om den berømte og berygtede Boye-bande, som huserede på Vestfyn i 1840'erne. Jens Boye blev henrettet i 1856.

Videoen kan naturligvis ikke måle sig med en professionel spillefilm, men den giver et godt billede af livet på den tid. Jens Boye fremstilles som en Robin Hood-figur. Videoen varer 2 timer og 48 minutter, så der bliver to pauser, hvor der kan drikkes kaffe eller øl/vand.

26. september

Mødested:
P-pladsen ved
Røjle klint
kl. 14.00 (NB!)

Arkæologisk ekskursion

Uddannelsesleder Kaj Henningsen (tidligere lærer på Brogården) har tilrettelagt en søndagsekskursion til de steder i vor kommune, hvor udgravninger har vist beboelse i fortiden.

15. november

Strib Idræts-
efterskole
Strandvejen 226
kl. 19.30

Generalforsamling og Handel, Industri og "væsnerne" i Vejlbys-Strib

Denne aften skal vi høre om de mange forretninger, der fandtes i vor kommune tidligere, samt om den industri, der opstod efter færgedriftens nedlæggelse. Post-, brand-, telefon- og politi-"væsnerne" vil også blive omtalt.

Nærmere oplysninger om de to sidste i augustnummeret af BAVNEN.

Der kan købes kaffe/te og øl/vand ved arrangementerne.

bogtryk+offset

CARL LARSENS bogtrykkeri

Otto Christoffersen
Meyersgade 2 · 5500 Middelfart
Telefon 64 41 07 63

